

Ewa Piotrowska

Biblioteka Główna
Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Biblioteki Instytutu Smithsona

Streszczenie: Amerykański Instytut Smithsona jest największą na świecie siecią muzeów i ośrodków badawczych. W artykule opisano działalność Bibliotek Instytutu Smithsona, które z kolei tworzą największy światowy system bibliotek muzealnych. Przedstawiono historię Bibliotek oraz takie zagadnienia, jak: finanse, digitalizacja kolekcji, katalogowanie zbiorów, programy edukacyjne, staże i stypendia oraz współpraca z innymi instytucjami (wymiana, wypożyczenia międzybiblioteczne, konsorcja, biblioteki cyfrowe, bazy danych). **Słowa kluczowe:** Instytut Smithsona, Biblioteki Instytutu Smithsona.

Instytut Smithsona

W 1846 r. w Waszyngtonie powstał Instytut Smithsona (ang. Smithsonian Institution lub w skrócie Smithsonian), który jest największym na świecie kompleksem muzeów i ośrodków edukacyjno-badawczych. Składa się z 9 centrów badawczych oraz z 19 światowej klasy muzeów: historii naturalnej, Indian amerykańskich, historii i kultury społeczności afroamerykańskich, sztuki azjatyckiej i malarstwa amerykańskiego, sztuki afrykańskiej, lotnictwa i lotów kosmicznych, poczty i filatelistyki, sztuki od XVIII wieku do współczesności i in., posiada także ogród zoologiczny oraz 21 bibliotek. Większość z tych instytucji mieści się w Dystrykcie Kolumbii (Washington, D.C.), a także w stanach: Arizona, Maryland, Massachusetts, Teksas i Virginia oraz w miastach: Nowy Jork i Pittsburgh. Jedna filia zagraniczna znajduje się w Panamie (Tropical Research Institute).

Instytut Smithsona (IS) posiada ponad 155 milionów eksponatów, dzieł sztuki i okazów, z czego aż 145 milionów znajduje się w National Museum of Natural History. Jest on administrowany przez rząd Stanów Zjednoczonych, a funkcję kanclerza Instytutu pełni z urzędu prezes Sądu Najwyższego. Ponadto IS posiada 17-osobową radę, której członkami są m.in. wiceprezydent USA, 3 senatorów i 3 przedstawicieli Izby Reprezentantów. Rada mianuje sekretarza, będącego szefem IS i nadzorującego muzea, biblioteki, ogród zoologiczny oraz ośrodki edukacyjne i badawcze, w tym Smithsonian Astrophysics Observatory, Smithsonian Tropical Research Institute, Smithsonian Environmental Re-

search Centre i Smithsonian Science Education Centre. W czerwcu 2019 r. swoją funkcję objął cztertnasty już sekretarz IS, pierwszy Afroamerykanin na tym stanowisku — historyk Lonnie G. Bunch III.

Do 1967 r. IS nazywał się United States National Museum, a obecną nazwę zawdzięcza fundatorowi — Jamesowi Smithsonowi (1765–1829). Ten brytyjski chemik i mineralog w swoim testamencie przeznaczył pół miliona dolarów na powstanie w Waszyngtonie instytucji mającej na celu wzbogacenie wiedzy i szerzenie jej wśród ludzi. Smithson nigdy nie odwiedził USA, a fundusze przekazał na ręce rządu amerykańskiego. W 1905 r. jego zwłoki sprowadzono z Genui we Włoszech i pochowano w budynku Instytutu zw. Zamkiem (ang. *Castle*).

Zgodnie ze statutem placówki miała ona łączyć funkcje muzeum, biblioteki, galerii sztuki i sali wykładowej. W 1855 r. zbudowano w Waszyngtonie gmach w stylu normańskim (XII-wiecznej kombinacji motywów późnoromańskich i wczesnogotyckich), przypominający kształtem klasztor i dlatego nazwany przez mieszkańców miasta Zamkiem. Postawiony został nad kanałem na pustym placu poza centrum miasta. Z biegiem czasu w pobliżu wybudowano inne budynki należące do IS: National Museum of African American History and Culture, National Museum of American History, National Museum of Natural History, National Air and Space Museum, National Museum of African Art, National Museum of the American Indian, Freer and Sackler Galleries i in. Obecnie Zamek znajduje się przy prowadzącej do Kapitolu i Library of Congress Independence Avenue i mieści się w nim Smithsonian Visitor Center. Wstęp do wszystkich muzeów IS jest bezpłatny i są one otwarte każdego dnia tygodnia.

IS wydaje czasopisma „Smithsonian” i „Air & Space”. Miesięcznik „Smithsonian” (<https://www.smithsonianmag.com>), którego pierwszy numer ukazał się w 1970 r., publikuje artykuły z dziedzin będących przedmiotem badań i studiów w IS, m.in. z zakresu nauk ścisłych, historii, sztuki, kultury popularnej, innowacji. Magazyn „Air & Space” (<https://www.airspacemag.com>) ukazuje się co dwa miesiące i jest wydawany przez National Air and Space Museum. Każdego roku wydawnictwo IS — Smithsonian Books (<https://www.smithsonianbooks.com>) edytuje około 20–25 tytułów z dziedziny historii i historii naturalnej, nauki i technologii, kosmosu, lotnictwa i wojska, sztuki, jak również publikuje prace na temat kolekcji muzealnych i artefaktów gromadzonych w instytucji. Pracownicy IS corocznie wydają ponad 2600 publikacji naukowych (książek, rozdziałów z książek, artykułów w czasopismach i in.). W 2018 r. z grantów i donacji na projekty naukowe wydano ponad 145 milionów dolarów. Smithsonian może się poszczycić też laureatem Nagrody Nobla, którą w dziedzinie fizyki otrzymał w 1978 r. Robert W. Wilson.

Zdj. 1. Zamek (ang. *Castle*). Główna siedziba Instytutu Smithsona w Waszyngtonie. Źródło: <https://www.facebook.com/Smithsonian/?rf=1407437966213152> [dostęp: 2019-07-25].

Zdj. 2. Zamek w 1865 r. W oddali budynek Kapitolu (ang. *United States Capitol*), będący siedzibą Kongresu Stanów Zjednoczonych. Źródło: https://www.si.edu/object/siris_sic_5940?destination=museums/smithsonian-institution-building [dostęp: 2019-07-25].

Zdj. 3. Znaczek z 1943 r. ze zbiorów National Postal Museum. Wyszukane przez Collections Search Center. Źródło: http://collections.si.edu/search/detail/edanmdm:npm_2008.2006.1002?q=poland&record=7 [dostęp: 2019-07-25].

Zdj. 4. Znaczek z 1966 r. ze zbiorów National Postal Museum. Wyszukane przez Collections Search Center. Źródło: http://collections.si.edu/search/detail/edanmdm:npm_1980.2493.5609?q=poland&record=8 [dostęp: 2019-07-25].

Instytucja obecna jest w mediach społecznościowych, muzea prowadzą blogi, posiadają profile na Facebooku. IS organizuje różne szkolenia, imprezy dla dzieci, wspomaga też naukowców i studiujących poprzez kolekcje dostępne online:

- Smithsonian Research Online — baza danych zawierająca opisy bibliograficzne publikacji, których autorami są pracownicy IS (<https://research.si.edu>);
- DSpace Repository — prowadzone przez Biblioteki IS, zawiera pełne teksty publikacji autorstwa pracowników Smithsonian (<https://repository.si.edu>);
- Smithsonian Online Virtual Archives (SOVA) — kolekcja ponad 16 000 dokumentów: listów, rękopisów, dzienników, czasopism, fotografii, szkiców, nagrań dźwiękowych, video itp. (<https://sova.si.edu>);
- Smithsonian Institution Archives — dokumenty dotyczące IS od 1846 r. do współczesności (<https://siarchives.si.edu>);
- W 2008 r. Smithsonian dołączył do społeczności Flickr Commons, umieszczając ponad 3400 fotografii ze swojej bogatej, liczącej kilkanaście milionów zdjęć kolekcji, rozproszonej w różnych muzeach i biurach IS (<https://www.flickr.com/people/smithsonian>);
- Od 2009 r. działa Smithsonian Digitization Program Office (<https://dpo.si.edu>), zajmujące się digitalizacją zbiorów IS. W 2018 r. prawie 4 000 000 obiektów i okazów muzealnych oraz 57 000 zbiorów bibliotecznych miało swoje cyfrowe wersje. Można je wyszukiwać w Internecie poprzez katalog online zw. Collections Search Center (<http://collections.si.edu/search/about.htm>), który zawiera około 14 000 000 rekordów z metadanymi obiektów muzealnych, materiałów archiwalnych i bibliotecznych oraz ponad 3 000 000 obrazów, dokumentów dźwiękowych, video, podcastów, blogów i czasopism elektronicznych.

W 2007 r. IS uruchomił płatny kanał telewizyjny Smithsonian Channel (<https://www.smithsonianchannel.com>), oferujący filmy dokumentalne oraz programy dotyczące nauki, przyrody, kultury, historii, lotnictwa i statków kosmicznych. Dostępny jest on w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie, od 2016 r. w Singapurze, a od 2019 r. w Indonezji i Wielkiej Brytanii, a niektóre z programów obejrzeć można na takich urządzeniach, jak iPad, Android oraz w mediach do transmisji strumieniowych.

O skali działalności IS mogą świadczyć dane statystyczne za 2018 r. Muzea i zoo odwiedziło 28 800 000 gości. Można było zobaczyć 229 wystaw, z czego 116 otwarto w 2018 r. Z programów edukacyjnych skorzystało 11 100 000 osób, przeszkolono 7 300 000 studentów. W 2018 r. strony IS odwiedziło 160 000 000 użytkowników. Media społecznościowe (Facebook, Twitter, Instagram) śledziło 15 100 000 osób, z kolei kanał na YouTube — 249 900 000 użytkowników. W 2018 r. partnerami IS było 210 muzeów, centrów badawczych, uniwersytetów oraz organizacji artystycznych i kulturalnych w całych Stanach Zjednoczonych. Bu-

dżet IS wynosił 1,65 miliarda dolarów, z czego ponad 1 miliard pochodził z funduszy federalnych, a ponad 600 000 000 stanowiły dotacje od osób prywatnych i korporacji, koncesje, licencje itp. W marcu 2019 r. IS zatrudniał 6376 pracowników w USA oraz 364 w Panamie.

IS jest popularnym tematem w kulturze popularnej, w literaturze i filmach. Wątki związane z Instytutem, jego muzeami lub pracownikami pojawiają się w m.in. książkach Marka Twaina (*Prostaczkowie za granicą*, ang. *Innocents Abroad*, 1869), Johna le Carré (*Szpieg doskonały*, ang. *A Perfect Spy*, 1986), Thomasa Harriisa (*Milczenie owiec*, ang. *The Silence of the Lambs*, 1988), Umberto Eco (*Wahadło Foucaulta*, ang. *Foucault's Pendulum*, 1988), Kena Folletta (*Zabójcza pamięć*, ang. *Code to Zero*, 2000), Clive'a Cusslera i Paula Kemprecosa (*Błękitne złoto*, ang. *Blue Gold*, 2000), Dana Browna (*Zaginiony symbol*, ang. *The Lost Symbol*, 2009), Clive'a Cusslera i Justina Scotta (*Szpieg*, ang. *Spy*, 2010), Steve'a Berry (*Zaginiony rozkaz*, ang. *The Lost Order*, 2017). IS i jego pracownicy pojawiają się też w filmach: *Milczenie owiec* (ang. *The Silence of The Lambs*, 1991), filmie przygodowym z Nicolasem Cage'm *Skarb narodów* (ang. *National Treasure*, 2004), komedii *Dorwać Smarta* (ang. *Get Smart*, 2008), filmie biograficznym z Meryl Streep *Julie i Julia* (ang. *Julie & Julia*, 2009), komedii *Noc w muzeum 2* (ang. *Night at the Museum: Battle of the Smithsonian*, 2009), filmie fantastycznonaukowym *Transformers: Zemsta upadłych* (ang. *Transformers: Revenge of the Fallen*, 2009). W grudniu 1984 r. odkryto planetoidę nazwaną na cześć IS — (3773) *Smithsonian*. Znajduje się ona w głównym pasie asteroid między orbitami Marsa i Jowisza, a jej czas obiegu wokół Słońca wynosi 3 lata 69 dni i 6 godzin.

Biblioteki Instytutu Smithsona

Pierwsza biblioteka IS powstała w 1846 r. w celu gromadzenia publikacji towarzystw naukowych z całego świata oraz najważniejszych czasopism naukowych i literackich. Zbiory biblioteczne rosły także dzięki wymianie wydawnictw IS z innymi instytucjami. Problemy związane z brakiem środków finansowych oraz przestrzeni bibliotecznej, a także dwa pożary w budynku Smithsonian zw. Zamkiem, zadecydowały w 1866 r. o przekazaniu 40 000 woluminów w depozyt do pomieszczeń Library of Congress na Kapitolu. W 1897 r. biblioteka ta przeniosła się do nowego budynku, w którym utworzono Smithsonian Division — sekcję zajmującą się zbiorami IS, które w ówczesnym czasie liczyły już prawie pół miliona woluminów. W 1952 r. zawarto porozumienie między IS i Library of Congress. Smithsonian Deposit, który rozrósł się do 1 000 000 egzemplarzy, został wchłonięty do księgozbioru Biblioteki Kongresu. Pracownicy IS dostali takie same prawa do korzystania z niego, jak członkowie Kongresu USA.

W drugiej połowie XIX w. muzea IS zaczęły zmieniać swe funkcje, przekształcając się z gabinetów osobliwości w instytucje naukowe, gromadzące własne księgozbiory. W 1881 r. powstała National Museum Library, do której ówczesny sekretarz IS przekazał swoją prywatną bibliotekę. Na początku XX w. zbiory znajdujące się w Smithsonian rozproszone były w 30 lokalizacjach. Do roku 1964 r., oprócz depozytu w Library of Congress, Biblioteki IS posiadające wte-

ILLUSTRATION COURTESY OF W.T. BENDA

Poland's Warriors of the Air

LIKE KNIGHTS OF OLD DEFEND
THE FREEDOM OF THE WORLD

POLISH WAR RELIEF

Zdj. 5. Plakat z 1939 r. autorstwa Władysława Teodora Bendy (1873–1948) ze zbiorów National Air and Space Museum. Wyszukane przez Collections Search Center. Źródło: http://collections.si.edu/search/detail/edanmdm:nasm_A20000550000?q=poland&record=13 [dostęp: 2019-07-25].

dy ponad 430 000 woluminów znajdowały się w prawie 80 lokalizacjach w siedmiu miastach. W 1968 r. scentralizowano zarządzanie zasobami bibliotecznymi tworząc Smithsonian Institution Libraries, na czele których stoi jeden dyrektor. Jego biuro mieści się w Waszyngtonie w National Museum of Natural History, gdzie znajdują się również inne oddziały biblieczne: Development Office, Public Information Office, Technical Services oraz Digital Services. Lata 60. i 70. XX w. to okres reorganizacji Bibliotek: zracjonalizowano oraz zautomatyzowano operacje i kolekcje, tworząc jednolity system z centralnymi usługami i katalogiem; zaczęto używać OCLC; zmieniono system klasyfikacji zbiorów bibliecznych z klasyfikacji dziesiętnej Deweya na klasyfikację Biblioteki Kongresu. Mimo centralnego zarządzania, zbiory biblieczne w Smithsonian nigdy nie były przechowywane w jednym miejscu.

Smithsonian Libraries tworzą sieć 21 specjalistycznych bibliotek naukowych, znajdujących się przy większości muzeów i centrów badawczych IS. Znajdują się one na terenie Stanów Zjednoczonych (Waszyngton, Nowy Jork, Edgewater, Suitland) oraz w Panamie (jedna biblioteka w Tropical Research Institute). Corocznie całkowity koszt utrzymania księżnic to kilkanaście milionów dolarów, z czego 70% pokrywa Kongres USA, a 30% stanowią źródła zewnętrzne: darowizny od osób prywatnych i firm. Pracuje w nich 130 osób. Pracownicy biblieczni świadczą usługi dla naukowców i kuratorów muzeów IS, jak również dla badaczy, nauczycieli, studentów i innych użytkowników pogłębiających wiedzę w interesujących ich dziedzinach. Dzięki dostępności online oraz digitalizacji coraz więcej osób z całego świata ma dostęp do bogatych zasobów Bibliotek IS.

Biblioteki te posiadają kolekcję 2 000 000 woluminów (w tym 40 000 rzadkich książek i 2000 manuskryptów), map, odbitek, obrazów, wyników badań i fizycznych artefaktów. Kolekcja koncentruje się głównie na naukach ścisłych, sztuce, historii, kulturze, muzeologii, a także na takich dziedzinach wiedzy, jak: lotnictwo i astronautyka, antropologia, astronomia, astrofizyka, biologia, botanika, socjologia, zoologia i inne.

Sieć 21 Bibliotek IS tworzą:

— **American Art and Portrait Gallery Library**

Jest największą z pięciu bibliotek artystycznych w Bibliotekach Smithsonian. Posiada kolekcję 180 000 książek, katalogów wystaw, katalogów aukcyjnych, prac naukowych z dziedziny sztuki amerykańskiej i europejskiej, biografie.

— **Anacostia Community Museum Library**

Powstała w 1991 r. Posiada ponad 8000 książek i około 100 tytułów periodyków związanych z tematyką historii rodziny i społeczności obszaru metropolitalnego Dystryktu Kolumbia.

— **Botany and Horticulture Library**

Biblioteka Botaniczna powstała na przełomie lat 1965/1966, a w roku 1984 dołączyła do niej kolekcja z dziedziny ogrodnictwa. Placówka posiada

50 000 woluminów w Oddziale Botanicznym oraz 5000 książek, 2700 czasopism i 10 000 katalogów handlowych w Bibliotece Ogrodniczej. Mieści się w budynku National Museum of Natural History.

— **Cooper Hewitt, Smithsonian Design Library**

Posiada kolekcję będącą głównym amerykańskim zasobem książek, katalogów handlowych, wydawnictw seryjnych i materiałów archiwalnych na temat projektowania i sztuki dekoracyjnej od renesansu do czasów współczesnych. Gromadzi dokumenty związane z teorią, historią, procesem, materiałami, wzorami, zastosowaniem i aspektami społecznymi projektowanych obiektów (od witraży po komputery), a także z projektowaniem ogrodów, budynków, wnętrz, teatrów, miast.

— **Dibner Library of the History of Science and Technology**

Otwarta w 1976 r. w Museum of History and Technology. Posiada około 35 000 rzadkich książek i ponad 1600 rękopisów od XV do XIX w. W bibliotece znajdują się m.in. prace z zakresu filozofii (Arystotelesa, Platona, Archimedes, Rogera Bacona, Awicenny), matematyki (Euklidesa), astronomii (Mikołaja Kopernika, Johannes Keplera, Galileusza, Heweliusza), fizyki (Blaise'a Pascala, Izaaka Newtona, Maxa Plancka, Nielsa Bohra, Alberta Einsteina, Michaela Faradaya), chemii, technologii i inżynierii. W kolekcji znajduje się 320 inkunabułów (np. *Liber chronicarum* — *Kronika Świata* Hartmanna Schedla wydana w Norymberdze w 1493 r.). Biblioteka posiada też manuskrypty: kilkanaście rękopisów Izaaka Newtona z lat 1660–1727, zakupionych w 1936 r. w domu aukcyjnym Sotheby's (m.in. listy uczonego z 1687 r. i zapiski naukowe na tematy alchemiczne i chemiczne); zbiór materiałów Wilhelma Conrada Röntgena (w tym jedno z pierwszych prześwietleń rentgenowskich); dokumenty związane z historią elektryczności autorstwa Benjamina Franklina, Alessandro Volty, Michaela Faradaya i in.

— **Freer Gallery of Art and Arthur M. Sackler Gallery Library**

Otwarta w 1923 r. w Freer Gallery. Celem biblioteki było wspieranie badań nad sztuką i kulturą ludów azjatyckich. W 1987 r. placówka przeniosła się do budynku Arthur M. Sackler Gallery. Obecnie wspiera działania obu muzeów poprzez rozwój swojej kolekcji, planowanie wystaw, publikacje oraz inne projekty naukowe i edukacyjne. Posiada ponad 86 000 woluminów z dziedziny azjatyckiej sztuki i archeologii, konserwacji, malarstwa, rzeźby, architektury, rysunków, druków, rękopisów, książek i fotografii. Jest uważana za jedną z najlepszych amerykańskich instytucji posiadających źródła na temat sztuki Azji. Połowa kolekcja składa się z prac w języku chińskim i japońskim.

— **Hirshhorn Museum and Sculpture Garden Library**

Placówka wspomaga badania i program wystaw w Hirshhorn Museum and Sculpture Garden, mieści się w budynku muzeum i jest jedyną bi-

Zdj. 6. Arthur M. Sackler Gallery w Waszyngtonie.

Źródło: <https://www.si.edu/museums/sackler-gallery> [dostęp: 2019-07-25].

Zdj. 7. Hirshhorn Museum and Sculpture Garden w Waszyngtonie. Źródło:

<https://www.si.edu/museums/hirshhorn-museum-and-sculpture-garden> [dostęp: 2019-07-25].

blioteką w Waszyngtonie poświęconą wyłącznie sztuce współczesnej. Udostępnia swoje zbiory tylko na miejscu. Posiada ponad 60 000 monografii, katalogów, wydawnictw seryjnych z zakresu malarstwa, rysunku, grafiki, fotografii, wideo, filmu i in.

— **John Wesley Powell Library of Anthropology**

Została założona w 1965 r. i znajduje się na Wydziale Antropologii w budynku National Museum of Natural History. Posiada 80 000 woluminów z zakresu antropologii fizycznej, archeologii, antropologii kulturowej i lingwistyki, a także z dziedzin takich, jak: folklor, biomedycyna, kryminalistyka, badania terenowe. Kolekcja koncentruje się głównie na tematyce związanej z kulturą, językiem i historią rdzennych Amerykanów w Ameryce Północnej i w Arktyce, kulturą i językiem Ameryki Łacińskiej. Dodatkowo w zasobach bibliotecznych znajdują się materiały dotyczące kultury azjatyckiej, Bliskiego Wschodu, Afryki i Europy.

— **Joseph F. Cullman 3rd Library of Natural History**

Posiada kolekcję rzadkich książek z zakresu antropologii i nauk przyrodniczych. Zasób biblioteczny składa się z około 20 000 tomów opublikowanych przed 1840 r. z dziedziny antropologii fizycznej i kulturowej, etnologii, językoznawstwa rdzennych Amerykanów, archeologii, botaniki, ornitologii, ichtiologii, entomologii, paleontologii, geologii, mineralogii.

— **Museum Support Center Library**

Posiada 25 000 woluminów i służy pracownikom Museum Support Center, które jest odpowiedzialne za zarządzanie przechowywaniem zbiorów i konserwację. Kolekcja składa się m.in. z publikacji na temat konserwacji, restauracji i ochrony obiektów muzealnych.

— **National Air and Space Museum Library**

Posiada kolekcję z dziedziny historii lotnictwa i kosmosu, wspiera badania prowadzone przez pracowników muzeum oraz badaczy lotnictwa na całym świecie. Jest jedną z największych Bibliotek Smithsonian. Ma około 40 000 dokumentów (książek, wydawnictw seryjnych, raportów technicznych, publikacji rządowych) z zakresu następujących zagadnień: lotnictwo, transport lotniczy, astronomia, baloniarstwo, geologia księżycowa, planetarna i ziemską, konstrukcja silników rakietowych, historia kosmosu (w tym projektowanie statków kosmicznych). Biblioteka mieści się w filii National Air and Space Museum — Steven F. Udvar-Hazy Center w Chantilly (Virginia).

— **National Museum of African American History & Culture Library and Archives**

Ma 11 000 woluminów. Gromadzi zasoby z zakresu kultury i historii Afroamerykanów, wspiera badania na temat historii rodziny i genealogii. Mieści się w gmachu muzeum.

Zdj. 8. National Air and Space Museum w Waszyngtonie.

Źródło: <https://www.si.edu/museums/air-and-space-museum> [dostęp: 2019-07-25].

Zdj. 9. Steven F. Udvar-Hazy Center w Chantilly (Virginia). Źródła: https://en.wikipedia.org/wiki/Steven_F._Udvar-Hazy_Center#/media/File:StevenFUdvarHazy.png [dostęp: 2019-07-25].

Zdj. 10. National Museum of African American History and Culture w Waszyngtonie.
 Źródło: <https://www.si.edu/museums/african-american-museum> [dostęp: 2019-07-25].

Zdj. 11. National Museum of American History w Waszyngtonie.
 Źródło: <https://www.si.edu/museums/american-history-museum> [dostęp: 2019-07-25].

Zdj. 12. National Museum of Natural History w Waszyngtonie.

Źródło: <https://www.si.edu/museums/natural-history-museum> [dostęp: 2019-07-25].

Zdj. 13. National Postal Museum w Waszyngtonie.

Źródło: <https://www.si.edu/museums/postal-museum> [dostęp: 2019-07-25].

Zdj. 14. National Museum of the American Indian w Waszyngtonie.

Źródło: <https://www.si.edu/museums/american-indian-museum> [dostęp: 2019-07-25].

Zdj. 15. National Museum of African Art w Waszyngtonie.

Źródło: <https://www.si.edu/museums/african-art-museum> [dostęp: 2019-07-25].

- **National Museum of American History Library**
W zbiorach znajduje się ponad 120 000 książek, prawie 50 000 wydawnictw seryjnych, 460 000 katalogów handlowych reprezentujących ponad 36 000 firm. Mieści się w budynku muzeum.
- **National Museum of Natural History Library**
Składa się z Biblioteki Głównej (BG) oraz 11 specjalistycznych kolekcji rozmieszczonych w całym budynku National Museum of Natural History. Zasoby BG składają się z 120 000 dokumentów z zakresu biologii, ekologii, ewolucji, geologii, oceanografii, paleontologii, ochrony przyrody. Biblioteka prenumeruje ponad 500 tytułów czasopism. Księgozbiory pozostałych 11 placówek posiadają od kilku tysięcy do 100 000 woluminów. Są to m.in.: Biblioteka Entomologii, Biblioteka Zoologii Bezkręgowców, Biblioteka Zoologii Kręgowców, Biblioteka Ptaków, Biblioteka Płazów, Gadów i Ryb, Biblioteka Paleontologii Ssaków i in.
- **National Postal Museum Library**
Powstała w 1993 r. Znajduje się w budynku muzeum. Ma jedną z największych na świecie kolekcji znaczków i materiałów filatelistycznych na świecie. Posiada zbiór ponad 40 000 książek, czasopism, katalogów i innych dokumentów.
- **National Zoological Park Library**
Została otwarta w 1898 r. i jest jedną z najstarszych w IS. Posiada księgozbiór z zakresu genetyki, fizjologii, endokrynologii i innych pokrewnych dziedzin.
- **Smithsonian Environmental Research Center Library**
Założona w 1977 r., wspiera programy edukacyjne i badawcze centrum. Ma kolekcję dotyczącą takich zagadnień, jak: ekosystemy przybrzeżne, ekologia krajobrazu, ekologia ludności, analiza statystyczna i modelowanie.
- **Smithsonian Libraries Research Annex**
Ma najbardziej zróżnicowany tematycznie księgozbiór spośród wszystkich Bibliotek IS. Posiada ponad 35 000 monografii oraz ponad 250 000 zbiorów z zakresu historii i kultury oraz nauki i technologii (zbiór czasopism z przełomu XX/XX w., dokumentujących kulturę materialną USA i Wielkiej Brytanii), sztuki XX w. (katalogi wystaw artystów), nauk przyrodniczych i fizycznych i in. W skład kolekcji specjalnych wchodzi m.in. 700 monografii kulinarnych opublikowanych do końca XX w. (praktyczne książki kucharskie, historie kulinarne) oraz katalogi domów aukcyjnych Sotheby's i Christie's w Nowym Jorku i Londynie do 2005 r.
- **Smithsonian Tropical Research Institute Library**
Biblioteka znajduje się w mieście Panama w Republice Panamy. W 1923 r. założona została stacja badawcza, która w 1946 r. stała się biurem Smith-

sonian, a w 1966 r. otrzymała nazwę Tropical Research Institute. Personel biblioteki wspiera badaczy instytutu, a także innych użytkowników, którzy mogą korzystać z księgozbioru tylko na miejscu.

- **Vine Deloria, J. Library, National Museum of the American Indian**
Mieści się w Cultural Resources Center w Suitland w stanie Maryland. Działa od 1999 r. i posiada kolekcję 40 000 tomów książek, czasopism i innych dokumentów z dziedzin związanych z historią, kulturą, sztuką i współczesnymi problemami rdzennych Amerykanów oraz rdzennych mieszkańców Półkuli Zachodniej. Posiada m.in. historie plemienne, biografie, materiały dla dzieci i młodzieży.
- **Warren M. Robbins Library, National Museum of African Art**
Mieści się w budynku muzeum w Waszyngtonie. Powstała w 1971 r. i jest jednym z głównych ośrodków w Stanach Zjednoczonych zajmujących się badaniami afrykańskiej sztuki wizualnej. Zbiór ponad 50 000 woluminów obejmuje wszystkie aspekty sztuki Afryki: rzeźbę, malarstwo, grafikę, ceramikę, tekstylia, rzemiosło, kulturę popularną, fotografię, architekturę, archeologię. Biblioteka posiada zbiory z zakresu etnografii, muzykologii, sztuk scenicznych, teatru, kina, tradycji ustnej, religii oraz historii krajów afrykańskich.

W 1996 r. w Bibliotekach IS rozpoczęła się digitalizacja książek. Obecnie Digital Library Department (<https://library.si.edu/departments/digital-library>) zarządza digitalizacją książek dla wszystkich Bibliotek Smithsonian, tworzy wystawy online, kolekcje obrazów i książki cyfrowe. Masowa digitalizacja realizowana jest we współpracy z Internet Archive, przy użyciu jego sprzętu i oprogramowania. W Bibliotece Cyfrowej dostępne są pełnotekstowe kolekcje książek, m.in.: *Cultivating America's Gardens* (tytuły z XIX i początku XX w. oraz najstarsza publikacja — słownik dla ogrodników z 1768 r.); *Dibner Library Manuscripts* (korespondencja, książki, pamiętniki i inne dokumenty badaczy od XIII do XX w. takich, jak: Izaak Newton, Johannes Kepler, Galileo Galilei, Nicola Tesla, Albert Einstein i in.); *Early Publications in American Indian Languages* (publikacje z XIX i początku XX w., głównie autorstwa misjonarzy nawracających rdzennych Amerykanów na chrześcijaństwo); japońskie książki ilustrowane z lat 1600-1912; książki związane z piwem i piwowarstwem z przełomu XIX i XX w.; książki na temat historii Kanału Panamskiego i relacji amerykańsko-panamskich (XIX i początek XX w.); książki uczonych (najstarsza publikacja z 1578 r., publikacje do XIX w.) i wiele innych. Digitalizowane są ponadto: obrazy, zbiory z zakresu sztuki (ogłoszenia o wystawach, wycinki z prasy i czasopism, komunikaty prasowe, broszury, recenzje, zaproszenia na pokazy galerii, ilustracje, życiorysy, wypowiedzi artystów, katalogi, reprodukcje). Na stronie internetowej można także przeglądać około 300 wystaw online (<https://library.si.edu/exhibitions/online>) przygotowanych od roku 1997 przez muzea i galerie Smithsonian.

Biblioteki IS realizują programy edukacyjne dla dzieci, młodzieży i studentów (<https://library.si.edu/education/sil-programs>), np. wycieczki z przewodnikiem czy staże biblioteczne dla studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej oraz innych dyscyplin. Stażyści mogą brać udział w projektach lub w szkoleniu praktycznym. Dla naukowców oferowane są stypendia i udział w programach, np. na lata 2019–2020 były to: Dibner Library Resident Scholar Program, będący wsparciem dla badań naukowych w dziedzinie historii i nauki z wykorzystaniem książek i rękopisów Biblioteki Dibnera oraz Baird Society Resident Scholar Program dla badań w szerokim zakresie tematycznym na bazie zbiorów specjalnych Bibliotek IS w Waszyngtonie i Nowym Jorku (<https://library.si.edu/internships-and-fellowships>).

Biblioteki uczestniczą w komunikacji naukowej, udostępniając wyniki badań naukowych pracowników ośrodków badawczych i muzeów IS poprzez Smithsonian Research Online (SRO), które składa się z bibliografii cytowań publikacji (2500 nowych rekordów rocznie) oraz repozytorium pełnotekstowych publikacji elektronicznych. Prowadzona przez Biblioteki baza danych ma obecnie prawie 90 000 dokumentów (<https://research.si.edu>).

Pierwszy katalog online został wdrożony do Bibliotek IS w 1985 r. W 1999 r. ukończono dziesięcioletni projekt retrokonwersji zbiorów i katalogowania załączności, dzięki któremu 97% zasobów Bibliotek Smithsonian dostępnych jest w Internecie za pośrednictwem wspólnego dla wszystkich bibliotek katalogu online — Smithsonian Institution Research Information System (SIRIS — <https://sirir-libraries.si.edu/ipac20/ipac.jsp?profile=liball>). Zbiory biblioteczne oraz zawartość czasopism elektronicznych i baz danych przeszukiwać można przez multiwyszukiwarkę OneSearch (<https://library.si.edu/research>).

Biblioteki IS współpracują z innymi instytucjami w Stanach Zjednoczonych i za granicą. Biorą udział w sieci OCLC, ponad dwie trzecie wszystkich skatalogowanych dokumentów wyszukiwanych jest w bazie danych OCLC WorldCat i adaptowanych do katalogu Smithsonian Libraries. Pozostałe materiały biblioteczne są katalogowane przez bibliotekarzy IS i następnie udostępniane w WorldCat.

Książnice IS prowadzą wymianę z 4000 partnerami na całym świecie, otrzymując od nich rocznie ponad 7000 książek i czasopism. W ramach wypożyczeń międzybibliotecznych Biblioteki Smithsonian udostępniają swoje zasoby wszystkim instytucjom należącym do OCLC, Library of Congress i bibliotekom federalnym, z kolei inne książnice muszą składać formularze zamówień międzybibliotecznych American Library Association (ALA) lub International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). Biblioteki IS oferują również usługę wypożyczeń eksponatów na wystawy. Instytucje organizujące ekspozycje mogą na rok przed planowanym wydarzeniem złożyć pocztą elektroniczną pisemny wniosek o wypożyczenie cennych zbiorów bibliotecznych, np. rzadkich książek.

Smithsonian Libraries były jednymi z założycieli Biodiversity Heritage Library (BHL — <https://www.biodiversitylibrary.org>) — konsorcjum najważniejszych naukowych bibliotek przyrodniczych i botanicznych, które współpracują przy digitalizacji i udostępnianiu literatury na temat różnorodności biologicznej przechowywanej w swych kolekcjach. Powstała w 2006 r. BHL jest największą światową biblioteką cyfrową literatury z zakresu bioróżnorodności, tworzoną przez instytucje ze Stanów Zjednoczonych, Australii, Kanady, Meksyku, Czech, Niemiec, Szwajcarii, Wielkiej Brytanii, Singapuru, Chin, Egiptu, Kenii, Tanzanii, Republiki Południowej Afryki i Ugandy. Jedną z bibliotek IS — National Postal Museum Library — uczestniczy w międzynarodowej inicjatywie Global Philatelic Library (<http://www.globalphilateliclibrary.org>) — bazie danych zawierającej publikacje, archiwa i zbiory muzealne z zakresu filatelistyki, znajdujące się w 27 bibliotekach Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Kanady, Belgii, Finlandii, Niemiec, Holandii, Norwegii i Australii. Smithsonian jest członkiem-sygnatariuszem World Digital Library (<https://www.wdl.org/en>), w której kilka swoich zabytkowych obiektów udostępniły też biblioteki instytucji. Smithsonian Libraries należą też do Consortium for History of Science, Technology and Medicine (<https://www.chstm.org>), które powstało w 2007 r. i skupia instytucje edukacyjne, kulturalne i naukowe ze Stanów Zjednoczonych i Kanady. Przyznaje one stypendia, organizuje imprezy dla naukowców i opinii publicznej oraz posiada bazę danych z ponad 4 milionami rekordów bibliograficznych rzadkich książek i manuskryptów instytucji — członków konsorcjum.

Biblioteki IS należą do największego na świecie kompleksu muzeów i stanowią istotną część pracy naukowej i wystawienniczej Instytutu. Są też największym na świecie systemem bibliotek muzealnych. Podstawową misją Smithsonian Libraries było zawsze wspieranie potrzeb badawczych i informacyjnych personelu i oddziałów IS, ale Biblioteki prowadzą też działalność edukacyjną skierowaną do szerokiego grona użytkowników, organizują wystawy, wykłady i specjalistyczne wycieczki. W swojej pracy instytucje te wykorzystują media elektroniczne, które są narzędziem do udostępniania kolekcji i usług bibliotecznych (np. serwisy społecznościowe — Facebook, YouTube, Instagram, Twitter, Flickr). Biblioteka cyfrowa umożliwia przeglądanie wystaw online lub elektronicznych wersji rzadkich książek. Smithsonian Libraries posiadają w swych zbiorach wyjątkowe zasoby badawcze, od XIII-wiecznych rękopisów po czasopisma online. Cenne księgozbiory Bibliotek IS mogą być wykorzystywane przez użytkowników z całego świata zainteresowanych np. historią naturalną (botanika, zoologia, podróż i eksploracja, muzea, geologia, antropologia), historią lotnictwa i przestrzeni kosmicznej, sztuką amerykańską i światową, historią sztuki, matematyką, astronomią, filozofią, fizyką i wielu innymi dziedzinami wiedzy.

Zdj. 16. Zamek (ang. *Castle*). Główna siedziba Instytutu Smithsona w Waszyngtonie.

Źródło: https://www.si.edu/sites/default/files/newsdesk/fact_sheets/aerial-haupt-cf005861.jpg [dostęp: 2019-07-25].

Bibliografia

- Agzamova Nura, *Reflecting back on my incredible summer at Smithsonian Libraries*, Biodiversity Heritage Library, 2016, <https://blog.biodiversitylibrary.org/2016/12/reflecting-back-on-my-incredible-summer-at-smithsonian-libraries.html> [dostęp: 2019-07-09].
- Air&Space Smithsonian*, 2019, <https://www.airspacemag.com> [dostęp: 2019-07-09].
- Chilmonczyk Dianne M., *Program for Interns and Volunteers in the Field of Special Collections Cataloging in the Smithsonian Institution Libraries*, „Journal of Education for Librarianship”, 1983, Vol. 24, no 2, p. 139–144.
- Clark Leila F., *The Library of the Smithsonian Institution*, „Science”, 1946, Vol. 104, iss. 2693, p. 143–145.
- Dobbs Betty Jo Teeter, *Newton Manuscripts at the Smithsonian Institution*, „Isis”, 1977, Vol. 68, no 1, p. 105–107.
- Gwinn Nancy E., *The Smithsonian Institution Libraries: Afoot in Three Camps*, „College and Research Libraries”, 1989, Vol. 50, no 2, p. 206–214.
- James Smithson, Wikipedia, 2019, https://en.wikipedia.org/wiki/James_Smithson [dostęp: 2019-07-09].
- Kalfatovic Martin, *Smithsonian Libraries in Service of Scholarly Communications: An Introduction to Smithsonian Research Online & Other Resources*, SlideShare, 2017, <https://www.slideshare.net/Kalfatovic/smithsonian-libraries-in-service-of-scholarly-communications-an-introduction-to-smithsonian-research-online-other-resources> [dostęp: 2019-07-09].
- Kalfatovic Martin R. [et al.], *Smithsonian Team Flickr: a library, archives, and museums collaboration in web 2.0 space*, „Archival Science”, 2009, Vol. 8, iss. 4, p. 267–277.
- Leikind Morris C., *The Smithsonian Deposit in the Library of Congress*, „Science”, 1946, Vol. 104, iss. 2693, p. 145–146.
- Matthews Jean V., *Libraries, Books, and the Nature of America: The Creation of the Smithsonian Institution*, „The Journal of Library History”, 1981, Vol. 16, no 1, p. 152–165.
- Smithsonian*, 2019, <https://www.si.edu> [dostęp: 2019-07-09].
- Smithsonian*, Facebook, 2019, <https://www.facebook.com/Smithsonian/?rf=1407437966213152> [dostęp: 2019-07-09].
- Smithsonian (magazine)*, Wikipedia, 2019, [https://en.wikipedia.org/wiki/Smithsonian_\(magazine\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Smithsonian_(magazine)) [dostęp: 2019-07-09].
- Smithsonian.com*, 2019, <https://www.smithsonianmag.com> [dostęp: 2019-07-09].
- Smithsonian Books*, 2019, <https://www.smithsonianbooks.com> [dostęp: 2019-07-09].
- Smithsonian Channel*, 2019, <https://www.smithsonianchannel.com> [dostęp: 2019-07-09].
- Smithsonian Channel*, Wikipedia, 2019, https://en.wikipedia.org/wiki/Smithsonian_Channel [dostęp: 2019-07-09].
- Smithsonian Institution*, Wikipedia, 2019, https://en.wikipedia.org/wiki/Smithsonian_Institution [dostęp: 2019-07-09].

Smithsonian Libraries, 2019, <https://www.library.si.edu> [dostęp: 2019-07-09].

Smithsonian Libraries, Facebook, 2019, <https://www.facebook.com/SmithsonianLibraries> [dostęp: 2019-07-09].

Smithsonian Libraries, Twitter, 2019, <https://twitter.com/silibraries> [dostęp: 2019-07-09].

Smithsonian Libraries, Wikipedia, 2019, https://en.wikipedia.org/wiki/Smithsonian_Libraries [dostęp: 2019-07-09].

Smithsonian Libraries, YouTube, 2019, <https://www.youtube.com/user/SmithsonianLibraries> [dostęp: 2019-07-09].

(3773) *Smithsonian*, Wikipedia, 2019, [https://pl.wikipedia.org/wiki/\(3773\)_Smithsonian](https://pl.wikipedia.org/wiki/(3773)_Smithsonian) [dostęp: 2019-07-09].

Smithsonian Libraries

Abstract: The American Smithsonian Institution is the world's largest network of museums and research centers. The article describes the activity of Smithsonian Libraries, which in turn create the largest world system of museum libraries. The history of Libraries and such issues as: finance, digitizing collections, cataloging of collections, educational programs, internships and scholarships, as well as cooperation with other institutions (exchange, interlibrary loans, consortia, digital libraries, databases) are presented. **Keywords:** Smithsonian, Smithsonian Institution, Smithsonian Libraries, Smithsonian Institution Libraries.

